

Mutual funds - możliwość wdrożenia z punktu widzenia sektora rolnego, ubezpieczeniowego i administracji publicznej. Wnioski i rekomendacje dla polityki publicznej

Na podstawie dokumentu operacyjnego:

„Mutual funds i instrument stabilizacji dochodów w PROW. Ocena możliwości wdrożeniowych z punktu widzenia sektora ubezpieczeniowego i administracji publicznej. Wnioski i rekomendacje dla polityki publicznej”

Opracowanego przez zespół:

dr hab. Marietta Janowicz-Lomott, prof. SGH

dr hab. Monika Kaczała

dr hab. Krzysztof Łyskawa

Idea konstrukcji mutual fund

- „**specjalny przypadek ubezpieczeń**” (Risk Management Tools for EU Agriculture with a special focus on insurance. European Commission, 2001)
- Fundusze wzajemne stanowią nie tyle rodzaj ubezpieczenia gospodarczego *sensu stricto*, co rozwinięcie jednej z najprostszych i najstarszych strategii zarządzania ryzykiem, polegającej na gromadzeniu środków w okresach dobrej koniunktury w celu wykorzystania ich w słabszych latach.
- Poza **repartycją w czasie**, w *mutual fund* mamy także do czynienia z **repartycją we wspólnocie ubezpieczonych (pomiędzy rolnikami)**, co podkreśla ubezpieczeniowy charakter takich funduszy.
- Analiza regulacji prawnych i praktyki działania mutual fund wskazuje jednak, iż **forma organizacyjna tego typu podmiotu nie musi być określona jako formalna forma podmiotu gospodarczego** (może to być np. wyodrębniony formalnie fundusz środków finansowych w ramach innej instytucji - stowarzyszenia, organizacji rolniczej, etc.).

Mutual fund – cel i istota działania

- Fundusze wzajemne umożliwiają podział ryzyka w ramach grupy producentów, którzy chcą przejąć odpowiedzialność za **finansowanie skutków realizacji ryzyka i samo zarządzanie ryzykiem**.
- W przypadku znacznych strat (np. dochodu) członkowie mogą wykorzystać kapitał funduszu zgodnie z wcześniej określonymi zasadami. Zasady te odnoszą się mogą także do wysokości odszkodowania, które może **w całości lub części pokrywać straty**.
- Możliwość pionierskiego ubezpieczenia zagrożeń dla których brak wystarczających danych statystycznych, ale też możliwość oparcia się na danych które posiadają sami zrzeszeni.
- Wzajemny charakter zmniejsza poziom hazardu moralnego i duchowego (motywacyjnego) i negatywnego wyboru (negatywnej selekcji)

Uczestnictwo w funduszach wzajemnych powinno być zatem **uzupełnieniem do ubezpieczenia** – objęcie ochroną powinno być możliwe wtedy, gdy dla danej uprawy lub hodowli została zawarta polisa podstawowa w systemie krajowym dla ryzyk ubezpieczalnych.

Co należy podkreślić, część zdarzeń o charakterze trudno ubezpieczalnych, ze względu na charakter katastroficzny (masową skalę zagrożeń), winna być wyłączona (lub istotnie ograniczona) z możliwości udzielania ochrony w formie mutual fund.

Rodzaje działalności szczególnie istotne w odniesieniu do tworzenia mutual fund

Dla zainicjowania tworzenia mutual fund w pierwszej kolejności, można posługiwać się tymi rodzajami działalności, które są:

- kluczowe w przychodowości rolnictwa w Polsce,
- produkty stanowią przedmiot eksportu,
- brak jest jakichkolwiek produktów ubezpieczeniowych pokrywających ryzyko w tym obszarze działalności.

Kryterium inicjowania	Wyszczególnienie obszarów / Nazwa produktu lub grupy produktów
Kluczowe w przychodowości rolnictwa w Polsce	<ul style="list-style-type: none"> Zboża, rośliny oleiste; Buraki cukrowe, Ziemniaki, Owoce lub warzywa Drób, Bydło, Świnie, Jaja, Mleko
Produkty stanowią przedmiot eksportu	<ul style="list-style-type: none"> Drób, Świnie, Jaja Zboża, rośliny oleiste; Buraki cukrowe
Brak jest jakichkolwiek produktów ubezpieczeniowych pokrywających ryzyko w tym obszarze działalności	<ul style="list-style-type: none"> Mleko Owoce lub warzywa -zakres ograniczony Liście tytoniu, Szyszki chmielowe – akceptacja ograniczona Rośliny przeznaczone do produkcji zielarskiej lub farmaceutycznej

Zakres ochrony funduszu

- Zdarzenia objęte ochroną muszą mieścić się w obszarze strat gospodarczych, spowodowanych wystąpieniem:
 - niekorzystnych zjawisk klimatycznych,
 - choroby zwierząt lub roślin,
 - inwazji szkodników lub
 - straty spowodowane przez działanie podjęte zgodnie z dyrektywą 2000/29/WE w celu zwalczania lub powstrzymania choroby roślin lub szkodników lub skutków incydentu środowiskowego.
- Nie obejmuje to ogólnych zagrożeń dla środowiska, niezwiązanych z konkretnym wydarzeniem, takich jak zmiany klimatu lub kwaśne deszcze.

Szczegółowy wykaz zdarzeń obejmowanych ochroną w ramach funkcjonowania funduszy wsparcia wzajemnego w Polsce należałoby stworzyć w oparciu o ryzyka nieubezpieczalne (wyłączone z ochrony ubezpieczeniowej w tradycyjnych lub dotowanych umowach ubezpieczenia)

Wykaz ten mógłby być corocznie aktualizowany na wniosek zainteresowanych rolników w konsultacji z ministerstwem lub grupą doradcą.

Zdarzenia określone powyżej muszą powodować spadek rocznej produkcji danego rodzaju plonu lub rodzaju produkcji zwierzęcej o ponad 30% w porównaniu ze średnią roczną produkcją danego rolnika.

Podstawowe zasady finansowania z Funduszy Wzajemnego Wsparcia

- Fundusz jest zasilany ze składek zrzeszonych w funduszu rolników lub wpłat organizacji przy których powstał.
- Możliwe jest dofinansowanie przez środki z PROW do 70% wysokości wydatków poniesionych na finansowanie:
 - kosztów administracyjnych utworzenia funduszu wspólnego inwestowania, rozłożonych na maksymalny okres trzech lat w sposób degresywny;
 - kwot wypłaconych przez fundusz wspólnego inwestowania jako finansowa rekompensata dla rolników (w tym odsetek od pożyczek komercyjnych zaciągniętych przez fundusz)
 - uzupełnienia rocznych płatności do funduszu;
 - początkowego kapitału podstawowego danego FWW.
- Fundusz może wypłacać rekompensaty jedynie do wysokości posiadanych środków. Jeśli w funduszu nie wystarczających środków na pełną wypłatę rekompensat, to **mogą one zostać odpowiednio zmniejszone.**
- **Fundusz może zaciągać pożyczki na zasadach komercyjnych**
- Fundusz, może zawierać umowę ubezpieczenia lub koasekuracji z firmami ubezpieczeniowymi lub scedować na zakłady ubezpieczeń część ryzyka, za które odpowiada (sposób i wysokość odpowiedzialności, oraz inne warunki będą określone w umowie ubezpieczenia lub koasekuracji).

Organizacja i Akredytacja

- Fundusz powinien mieć formę wydzielonego bankowego rachunku środków pieniężnych, który mógłby być tworzony przy organizacjach zrzeszających rolników lub jako samodzielny podmiot prawny.
- Wydaje się, że jest to naturalne pole do aktywności dla Izb Rolniczych lub istniejących spółdzielni lub innych wspólnych działań rolników
- **Fundusz powinien być akredytowany przez Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi.**

Likwidacja szkód

- Jeśli fundusz korzysta z ubezpieczenia likwidacji dokonywać mogą likwidatorzy zakładu ubezpieczeń.
- Zgromadzenie Członków może dokonać wyboru „likwidatorów” – uznanych specjalistów z grona członków.
- FWW korzysta z ekspertów zewnętrznych.

Koszty inne niż rekompensaty

- Koszty dodatkowe, które stanowią straty gospodarcze
- Koszty administracyjne związane z organizacją
- Wszelkie ograniczenia kosztów kwalifikowanych do wkładu

Audyty

Muszą obejmować zgodności i zamknięcia rachunków, którym fundusz wspólnego inwestowania poddawany jest po uzyskaniu akredytacji

Raportowanie funduszy

Aby mieć możliwość oceny skuteczności działania, ale i raportowania do organów europejskich należy zastrzec **obowiązek składania przez FWW raportów do MRiRW**

Podsumowanie

1. Dodatkowym celem, poza określonymi w rozporządzeniu powinno być budowanie kapitału (podobnie jak w spółdzielniach). On staje się zapleczem dla rolników do rozszerzania zakresu funkcjonowania Funduszy Wzajemnego Wsparcia. Zwiększa się produktywność i trwałość działania.
2. Każdy FWW ma rozpisany „business continuity plan”, w którym w sposób klarowny wskazane są źródła przychodów Funduszu oraz działania związane z ratowaniem sytuacji w przypadku konieczności wypłaty nadmiernych płatności dla rolników.